

Тричев Віталій Едуардович

*студент 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ВІНДИКАЦІЇ МАЙНА
РЕАЛІЗОВАНОГО З ПУБЛІЧНИХ ТОРГІВ НА ПІДСТАВІ
ВИКОНАВЧОГО НАПИСУ НОТАРІУСА**

Актуальність обраної теми дослідження полягає у низькому рівні правової визначеності у спорах про витребування з чужого незаконного володіння та істотними наслідками неправильного застосування норм матеріального права судами. За схожих обставин суди надають протилежні правові висновки щодо застосування норми права, що негативно впливає на єдність правозастосовної практики, довіру до суду та якість правосуддя в цілому. Негативні наслідки неправильного застосування норми права судами полягають у суттєвому порушенні права власності, гарантованого Конституцією України, міжнародними угодами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та актами цивільного законодавства. Внаслідок неправильного тлумачення норм права судом у будь-якому разі порушується законний інтерес щодо об'єкта власності неволодіючого власника або ж добросовісного набувача, що є принципово недопустимим, враховуючи специфіку правомірності цих відносин власності.

Неоднорідність правозастосовної практики, викликана неоднозначними формулюваннями у цивільному законодавстві, сприяє винесенню судами різних за сутністю рішень з посиланням на одні й ті самі норми права. З метою усунення цієї проблеми в даній роботі слід розтлумачити положення цивільного законодавства щодо віндикування майна реалізованого з торгів на підставі виконавчого напису нотаріуса.

Як вбачається з положень статті 388 Цивільного кодексу України, можливість віндикування майна з володіння добросовісного набувача пов'язана з критерієм відплатності договору, за яким добросовісний набув майно. Згідно частин 1 та 3 майно набуто за безвізплатним

договором підлягає віндикації, а набуте за відплатним договором – тільки у разі якщо воно: 1) було загублене власником або особою, якій він передав майно у володіння; 2) було викрадене у власника або особи, якій він передав майно у володіння; 3) вибуло з володіння власника або особи, якій він передав майно у володіння, не з їхньої волі іншим шляхом [1].

Безумовна заборона віндикації передбачена у частині другій цієї статті: «майно не може бути витребувано від добросовісного набувача, якщо воно було продане у порядку, встановленому для виконання судових рішень». Однак формулювання «порядок встановлений для виконання судових рішень» не є однозначним.

Дуже часто суди тлумачать цю норму за критерієм суб'єкту винесення рішення. Так, у постанові від 26 липня 2018 року у справі № 902/389/16 Верховний Суд дійшов наступного висновку:

«85. Оскільки у даній справі майно придбавалося набувачем не в порядку, встановленому для виконання судового рішення, а на прилюдних торгах у порядку здійснення виконавчого провадження за виконавчим написом нотаріуса про звернення стягнення на нерухоме майно, то застосування судом апеляційної інстанції положень частини другої статті 388 ЦК України до даних правовідносин є помилковим» [2].

Однак більш буквальне тлумачення прив'язується до слів «порядок встановлений для виконання судових рішень». Тобто за більш широким тлумаченням норми, не може бути витребуваним майно, продане у порядку за яким продається майно на виконання судового рішення. Це означає, що сфера дії норми визначається не за критерієм суб'єкту винесення рішення, а за характерною для виконання судового рішення процедурою.

Так, у справі № 639/7253/18 Верховний Суд у складі колегії Касаційного цивільного суду у постанові від 23 грудня 2020 року суд задовольнив позовні вимоги про витребування майна реалізованого з електронних торгів на підставі виконавчого напису нотаріуса. Суд мотивував такий висновок скасуванням виконавчого напису, фактично поширюючи дію ч. 2 ст. 388 ЦК України на виконавчий напис нотаріуса [3].

Відповідно до статті 90 Закону України «Про нотаріат», стягнення за виконавчим написом провадиться в порядку, встановленому Законом України «Про виконавче провадження» [4].

Законом України «Про виконавче провадження» передбачено єдиний порядок виконання рішень для усіх видів рішень, передбачених статтею 3. Оскільки закон не передбачає окремі порядки виконання рішень для різних виконавчих документів, порядок виконання судових рішень є тотожним порядку виконання стягнення на підставі виконавчого напису нотаріуса [5].

Норма зазначена у частині 2 статті 388 ЦК України спрямована на беззастережний захист законних інтересів добросовісного набувача майна реалізованого на підставі виконавчих дій. Довіра з боку покупців до публічних торгів у виконавчому провадженні є обов'язковою складовою ефективності виконавчого провадження. Оскільки ризик віндикації придбаного на публічних торгах майна є суттєвою перешкодою для виконавчого провадження, законодавець був змушений надати додаткові гарантії для добросовісного набувача, що свідчить про те, що норма за функціональною спрямованістю створена для захисту процедур виконавчого провадження. Отже, сфера дії ч. 2 ст. 388 ЦК України повинна бути розповсюджена на будь-яке майно реалізоване в порядку, передбаченому Законом України «Про виконавче провадження».

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (дата звернення: 29. 10. 2021)
2. Постанова Верховного Суду України № 902/389/16 від 26. 07. 2018 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75872614>
3. Постанова Верховного Суду України № 639/7253/18 від 23. 12. 2020 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93879743?fbclid=IwAR3EUWED9uo8JhWMXntxBLOh5zPntdUUs2OR3qbJzsHimKX0X6WrrSGwbEU>
4. Про нотаріат: Закон України від 02. 09. 1993 р. № 3425-XII // База даних «Законодавство України». / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3425-12> (дата звернення: 31. 10. 2021)
5. Про виконавче провадження: Закон України від 02. 06. 2016 р. № 1404-VIII // База даних «Законодавство України». / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1404-19>

Науковий керівник: асистент Байталюк Д. Р.